

No. 41203

**Israel
and
India**

**Agreement between the Government of the State of Israel and the Government of the Republic of India on cooperation in the field of protection of the environment.
New Delhi, 9 September 2003**

Entry into force: *4 July 2004 by notification, in accordance with article X*

Authentic texts: *English, Hebrew and Hindi*

Registration with the Secretariat of the United Nations: *Israel, 19 April 2005*

**Israël
et
Inde**

**Accord entre le Gouvernement de l'État d'Israël et le Gouvernement de la République de l'Inde sur la coopération dans le domaine de la protection de l'environnement.
New Delhi, 9 septembre 2003**

Entrée en vigueur : *4 juillet 2004 par notification, conformément à l'article X*

Textes authentiques : *anglais, hébreu et hindi*

Enregistrement auprès du Secrétariat des Nations Unies : *Israël, 19 avril 2005*

[ENGLISH TEXT — TEXTE ANGLAIS]

AGREEMENT BETWEEN THE GOVERNMENT OF THE STATE OF ISRAEL
AND THE GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF INDIA ON COOPER-
ATION IN THE FIELD OF PROTECTION OF THE ENVIRONMENT

The Government of the State of Israel and the Government of the Republic of India (hereinafter referred to as " the Parties");

Expressing the deep concern of both countries for the global environment,

Keeping in mind that sustainable development in India and Israel requires effective measures for protection and improvement of the environment;

Considering the documents adopted during the United Nations Conference on Environment and Development held at Rio de Janeiro in June 1992 and at the United Nations World Summit on Sustainable Development held in Johannesburg in 2002 and

Desirous of promoting the establishment and development of closer and long term cooperation between both countries in the field of protection and improvement of the environment;

Have agreed upon the following:

Article I

The Parties shall cooperate in the field of protection of the environment on the basis of equality and mutual benefit.

Article II

1. The Parties shall mutually extend their cooperation which shall be carried out, inter alia, in the following priority areas:

- a) Afforestation in arid areas;
- b) Combating desertification;
- c) Pollution problems of mutual concern, their identification and an assessment of relevant control technologies;
- d) Water conservation;
- e) Recycling of waste water- management and re-use of treated effluents;
- f) Wildlife preservation and maintenance of diversity of species;
- g) Low cost and environmentally sound technologies for pollution control;
- h) Collaboration between academic and research institutions;
- i) Environment awareness;
- j) Environmental Impact Assessment;
- k) Environmental monitoring methods and surveillance including the use of environmental information systems;

1) Environmental problems in their relation to other policy areas and the relationship between environment and development;

m) Exchange of information and data on research and development;

n) Promoting international cooperation in the field of the environment and cooperation on international environmental matters.

2. The Parties shall carry out the above mentioned cooperative activities, as per recognized national and international rules and regulations in the field of prevention of pollution, improvement of the environment and management of national resources.

Article III

The cooperation between the Parties may be carried out in the following forms:

a) Preparation and implementation of joint scientific and technical programmes and projects;

b) Exchange of scientific and technical information, documentation and results of research, and information on the state of the environment;

c) Exchange of experience in the field of environmental management;

d) Organization and conduct of bilateral meetings and symposia;

e) Participation of experts from the Parties in international conferences, symposia and training courses on the problems of the environment conducted in both countries;

f) Any other form of cooperation, as mutually agreed upon by the Parties.

Article IV

1. The Parties, proceeding from the objectives of this Agreement, shall promote and facilitate the establishment and development of direct contact and cooperation between them and between public and private institutions and organizations in both countries.

2. The Parties shall encourage contacts between government agencies, academic institutions and private economic enterprises of both countries interested in cooperation, including the signing of contracts and working agreements.

Article V

1. The scientific and technical information, not protected by the intellectual property rights, that may be accumulated as a result of cooperation under the present Agreement, excluding information which may not be disclosed in view of national security or commercial and industrial considerations, may be provided to the international scientific circles unless otherwise agreed to by both Parties, through the usual channels and in accordance with the normal procedures of the participating institutions and organizations. In exchanging and disseminating it to third parties, both Parties shall take into account existing legal provisions, the rights of third parties and international obligations.

2. The financial terms of cooperation and realization of joint projects shall be subject to consideration by the Parties in each separate case.

Article VI

1. For coordination and implementation of this Agreement, an Indo-Israeli Working Group on Cooperation in the field of environmental protection shall be set up (hereinafter referred to as "the Working Group").

2. The Working Group will meet, at intervals agreed upon by the Parties, alternately in Israel and India, shall examine concrete activities and programmes of cooperation, coordinate with the participating organizations responsible for the implementation of these programmes, and shall make recommendations to the Parties, through an accepted procedure. The composition, place of the meetings and procedure to be followed in the Working Group shall be determined by mutual consent of the Parties.

3. In India, the Ministry of the Environment and Forests of the Republic of India and in Israel, the Ministry of the Environment of the State of Israel, shall be the nodal agencies responsible for coordination and organization of cooperation under the present Agreement.

4. The practical work will be conducted on the basis of a Plan of Action, formulated for period of three years, in accordance with the programmes of cooperation.

Article VII

The present Agreement will not affect the rights and obligations of the Parties under other bilateral or multilateral Treaties and Agreements to which they are a Party.

Article VIII

In case of deputation of experts and other specialists under this Agreement, the sending Party shall bear the expenditures for international travel. The receiving Party shall provide local hospitality, including internal travel.

Article IX

Disputes arising out of interpretation or application of this Agreement which cannot be resolved in the spirit of accord between the agencies responsible for coordination and organization of cooperation shall be settled by consultations between the Parties.

Article X

Each Contracting Party shall notify the other Party on the completion of its legal procedures for the entering into force of the Agreement. The date of entering into force shall be the date of the last notification.

Article XI

1. The present Agreement shall continuously remain in force, unless either Party terminates the Agreement by giving a written notice to the other, through the diplomatic channel of its intention to terminate it.

2. The termination of this Agreement shall not affect the completion of activities under agreements and contracts concluded on the basis of the present Agreement, which may have not been completed by the date of its termination.

In witness whereof, the following representatives duly authorized thereto by their respective Governments have signed this Agreement and affixed their seals thereto.

Done at New Delhi on the 9th day of September 2003, which corresponds to 12th day of Elul 5763, in two originals copies, each in the Hindi, Hebrew, and English languages, all texts being equally authentic. In case of divergence of interpretation, the English text shall prevail.

On behalf of the Government of the State of Israel:

YOSEF LAPID

On behalf of the Government of the Republic of India:

SHRI T.R. BAALU

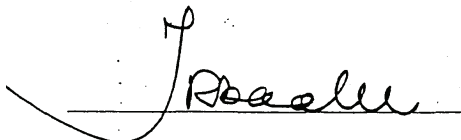
סעיף 11

1. ההסכם הנוכחי יישאר בתוקף ברציפות, אלא אם כן יביא אחד הצדדים את ההסכם לידי סיום במתן הודעה בכתב לצד האחר, בצינורות הדיפלומטיים, על כוונתו להביאו לידי סיום.

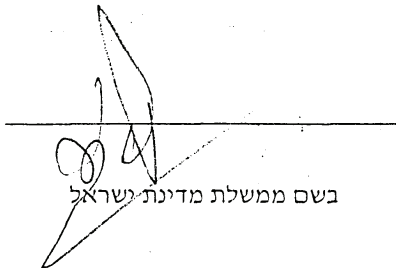
2. סיומו של הסכם זה לא ישפיע על השלמת פעילויות לפי הסכמים וחוזים שנעשו על בסיס ההסכם הנוכחי, אשר ייתכן שלא הושלמו לפני מועד סיומו.

לראיה, הנציגים הבאים שהוסמכו לכך כיאות איש עיני ממשלתו חתמו על הסכם זה וצירפו אליו את חותמיהם.

נעשה ב ניו-יורק ביום 9 לחודש ספטמבר 2003, שהוא יום 12
בחודש אדר התשס"ג, בשני עותקי מקור, כל אחד בשפות עברית, הינדית
ואנגלית, ולכל הנוסחים דין מקור שווה. במקרה של הבדלי פרשנות, יכריע הנוסח האנגלי.

בשם ממשלת הרפובליקה של הודו

בשם ממשלת מדינת ישראל

סעיף 7

ההסכם הנוכחי לא ישפיע על זכויותיהם ומחויבויותיהם של הצדדים לפי הסכמים ואמנות דו-צדדיים או רב-צדדיים אחרים שהם צדדים להם.

סעיף 8

במקרה של שיגור מומחים ומתמחים אחרים לפי הסכם זה, יישא הצד השולח בהוצאות הנסיעה הבינלאומית; הצד המארח יספק אירוח מקומי, כולל תחבורה פנימית.

סעיף 9

מחלוקות הנובעות מפרשנותו או מיישומו של הסכם זה, שלא ניתן ליישבן ברוח ההסכמה בין הגופים האחראים לתיאום ולארגון שיתוף הפעולה, ייושבו בהתייעצויות בין הצדדים.

סעיף 10

כל צד מתקשר יודיע לצד האחר על השלמת ההליכים המשפטיים שלו לכניסתו של ההסכם לתוקף. תאריך הכניסה לתוקף יהיה תאריך ההודעה האחרונה.

סעיף 5

1. המידע המדעי והטכני, שאינו מוגן ע"י זכויות קניין רוחני, העשוי להיצבר כתוצאה משיתוף פעולה לפי ההסכם הנוכחי, להוציא מידע שאין גלות אותו מטעמי ביטחון לאומי או שיקולים מסחריים ותעשייתיים, יוכל להימסר לחוגים המדעיים הבינלאומיים, אלא אם כן הסכימו שני הצדדים אחרת, בצינורות המקובלים ובהתאם לאמות המידה הרגילות של המוסדות והארגונים המשתתפים. בחילופין ובהפצה לצדדים שלישיים, יביאו שני הצדדים בחשבון הוראות חוק קיימות, זכויות צדדים שלישיים ומחויבויות בינלאומיות.
2. התנאים הפיננסיים של שיתוף הפעולה ומימוש המיזמים המשותפים יהיו כפופים לשיקול דעתם של הצדדים בכל מקרה לגופו.

סעיף 6

1. לתיאמו וליישומו של הסכם זה, תוקם קבוצת עבודה הודית-ישראלית לשיתוף פעולה בתחום ההגנה על הסביבה (תיקרא להלן "קבוצת העבודה").
2. קבוצת העבודה תתכנס במרווחי זמן שיוסכמו ע"י הצדדים, בישראל ובהודו לסירוגין, תבחן פעילויות ותכניות מוגדרות לשיתוף פעולה, תתאם עם הארגונים המשתתפים האחראים ליישום תכניות אלה, ותגיש המלצות לצדדים, בנוהל מוסכם. ההרכב, מקום המפגשים והנהל שינהגו לפיו בקבוצת העבודה ייקבעו בהסכמה הדדית של הצדדים.
3. בהודו, משרד הסביבה והיערות של הרפובליקה של הודו ובישראל, המשרד לאיכות הסביבה של מדינת ישראל, יהיו הגופים המקשרים האחראים לתיאום ולארגון שיתוף הפעולה לפי ההסכם הנוכחי.
4. העבודה המעשית תתנהל על בסיס של תכנית פעולה, שתנוסח לתקופה של שלוש שנים, בהתאם לתכניות לשיתוף פעולה.

סעיף 3

שיתוף הפעולה בין הצדדים יכול להתבצע בצורות הבאות:

- (א) הכנה ויישום של תכניות ומיזמים מדעיים וטכניים משותפים;
- (ב) חילופי מידע מדעי וטכני, תיעוד ותוצאות של מחקר, ומידע על מצב הסביבה;
- (ג) חילופי ניסיון בתחום הניהול הסביבתי;
- (ד) ארגון ועריכת מפגשים וסימפוזיונים דו-צדדיים;
- (ה) השתתפות של מומחים מהצדדים בכנסים בינלאומיים, סימפוזיונים וקורסי הכשרה על בעיות סביבתיות, שיתקיימו בשתי המדינות;
- (ו) כל צורה אחרת של שיתוף פעולה, כפי שיוסכם הדדית ע"י הצדדים.

סעיף 4

1. הצדדים, בהתאם ליעדיו של הסכם זה, יקדמו ויאפשרו כינון ופיתוח של קשר ושיתוף פעולה ישירים ביניהם ובין מוסדות וארגונים ציבוריים ופרטיים בשתי המדינות.
2. הצדדים יעודדו קשרים בין גופים ממשלתיים, מוסדות אקדמיים וחברות כלכליות פרטיות משתי המדינות, המעוניינים בשיתוף פעולה, כולל חתימה על חוזים והסכמי עבודה.

- ד) שימור מים ;
- ה) מחזור שפכים - ניהול ושימוש חוזר של קולחין ;
- ו) שימור חיות בר וקיום מגוון המינים ;
- ז) טכנולוגיות ידידותיות לסביבה שעלותן נמוכה לפיקוח על זיהום ;
- ח) שיתוף פעולה בין מוסדות אקדמיים ומוסדות מחקר ;
- ט) מודעות סביבתית ;
- י) תסקיר השפעה על הסביבה ;
- יא) שיטות לניטור הסביבה ולמעקב, כולל השימוש במערכות מידע סביבתי ;
- יב) בעיות סביבתיות בהקשר של תחומי מדיניות אחרים והיחסים בין סביבה לפיתוח ;
- יג) חילופי מידע ונתונים על מחקר ופיתוח ;
- יד) קידום שיתוף פעולה בינלאומי בתחום הסביבה ושיתוף פעולה בענייני סביבה בינלאומיים.
2. הצדדים יבצעו את הפעילויות המשותפות הנ"ל בהתאם לכללים ותקנות לאומיים ובינלאומיים מוכרים בתחום מניעת זיהום, שיפור הסביבה וניהול משאבים לאומיים.

ממשלת מדינת ישראל וממשלת הרפובליקה של הודו (שתקראנה להלן "הצדדים");

בהביען את דאגתן העמוקה של שתי המדינות לסביבה העולמית;

בתתן דעתן לכך שפיתוח בר קיימא בהודו ובישראל מחייב אמצעים יעילים להגנה על הסביבה ולשיפורה;

בהביאן בחשבון את המסמכים שאומצו בוועידת האומות המאוחדות לסביבה ולפיתוח שהתקיימה בריו דה ז'ניירו ביוני 1992 ובפסגה העולמית של האומות המאוחדות לפיתוח בר קיימא שהתקיימה ביוהנסבורג ב-2002; וכן

בשאיפתן לקדם את הכינון והפיתוח של שיתוף פעולה הדוק יותר וארוך טווח בין שתי המדינות בתחום ההגנה על הסביבה ושיפורה;

הסכימו על האמור להלן:

סעיף 1

הצדדים ישתפו פעולה בתחום ההגנה על הסביבה על בסיס שוויון ותועלת הדדית.

סעיף 2

1. הצדדים ירחיבו הדדית את שיתוף הפעולה ביניהם, אשר יתבצע, בין היתר, בתחומים המועדפים הבאים:

(א) ייעור באזורים צחיחים;

(ב) מאבק במידבור;

(ג) בעיות זיהום שיש בהן עניין הדדי, זיהוין והערכה של טכנולוגיות פיקוח מתאימות;

הסכּם

בין ממשלת מדינת ישראל

לבין ממשלת הרפובליקה של הודו

בדבר שיתוף פעולה

בתחום ההגנה על הסביבה

राज्य

के

राज्यस्य राज्यान्तर प्रशास

स्य

राज्यस्य राज्यान्तर

संघे

के राज्यान्तर संघे के राज्यान्तर प्रशास

इज़राइल राज्य सरकार और भारत गणराज्य सरकार (इसमें इसके पश्चात् इन्हें 'पक्षकार' कहा जाएगा);

विश्व पर्यावरण के लिए दोनों देशों ने गहरी चिन्ता व्यक्त की है ;

यह ध्यान में रखकर कि इज़राइल और भारत में सतत् विकास के लिए पर्यावरण के संरक्षण और सुधार के लिए प्रभावी उपाय उठाना आवश्यक हैं;

जून, 1992 में रियो डि जेनेरियो में हुए पर्यावरण और विकास पर संयुक्त राष्ट्र सम्मेलन और 2002 में जोहान्सबर्ग में हुए सतत् विकास पर संयुक्त राष्ट्र विश्व शिखर सम्मेलन में अपनाए गए दस्तावेजों पर विचार करते हुए; और

पर्यावरण के संरक्षण और सुधार के क्षेत्र में दोनों देश निकटता और दीर्घकालिक सहयोग की स्थापना और संवर्धन के इच्छुक हैं;

अतः दोनों देशों ने निम्नलिखित पर सहमति व्यक्त की है :

अनुच्छेद ।

पक्षकार समानता और पारस्परिक लाभ के आधार पर पर्यावरण के संरक्षण के क्षेत्र में सहयोग करेंगे ।

अनुच्छेद-11

1. पक्षकार अपने परस्पर सहयोग का विस्तार करेंगे जो अन्य बातों के साथ-साथ निम्नलिखित प्राथमिकता वाले क्षेत्रों में होगा :
  - (क) शुष्क क्षेत्रों में वनीकरण;
  - (ख) मरुस्थलीकरण की रोकथाम;
  - (ग) दोनों देशों से संबंधित प्रदूषण समस्याएं, उनका अभिनिर्धारण और उपयुक्त नियंत्रण प्रौद्योगिकियों का मूल्यांकन ;
  - (घ) जल संरक्षण;
  - (ङ) अपशिष्ट जल का पुनर्चक्रण - शोधित बहिस्त्रावों का प्रबंधन और पुनः उपयोग;
  - (च) वन्यजीव परिरक्षण और प्रजातियों की विविधता का अनुरक्षण ;
  - (छ) प्रदूषण नियंत्रण के लिए कम लागत वाली और पर्यावरणीय दृष्टि से अनुकूल प्रौद्योगिकियां;
  - (ज) शैक्षिक और अनुसंधान संस्थानों के बीच सहयोग;
  - (झ) पर्यावरणीय जागरूकता ;

- (ज) पर्यावरणीय प्रभाव मूल्यांकन;
- (ट) पर्यावरणीय मानीटरी प्रणालियां और पर्यावरणीय सूचना तंत्र के उपयोग सहित निगरानी;
- (ठ) अन्य नीतिगत क्षेत्रों से संबंधित उनकी पर्यावरणीय समस्याएं और पर्यावरण और विकास के बीच संबंध ;
- (ड) अनुसंधान और विकास पर सूचना व डाटा का परस्पर आदान-प्रदान;
- (ढ) अंतर्राष्ट्रीय पर्यावरणीय मामलों पर पर्यावरण और सहयोग के क्षेत्र में अंतर्राष्ट्रीय सहयोग का संवर्धन ।
2. प्रदूषण की रोकथाम, पर्यावरण सुधार और राष्ट्रीय संसाधनों के प्रबंधन के क्षेत्र में पक्षकार उल्लिखित सहयोगकारी गतिविधियों को मान्यता प्राप्त राष्ट्रीय और अंतर्राष्ट्रीय नियमों और विनियमों के अनुसार कार्यान्वित करेंगे ।

अनुच्छेद-III

पक्षकारों के बीच सहयोग निम्नलिखित रूप में कार्यान्वित किया जाएगा :

- (क) संयुक्त वैज्ञानिक और तकनीकी कार्यक्रम और परियोजनाएं तैयार करना और उनका क्रियान्वयन करना ;
- (ख) वैज्ञानिक और तकनीकी सूचना, प्रलेखीकरण और अनुसंधान के परिणामों तथा पर्यावरण की स्थिति पर सूचना का आदान-प्रदान;

- (ग) पर्यावरणीय प्रबंध के क्षेत्र में अनुभव का आदान-प्रदान;
- (घ) द्विपक्षीय बैठकों और संगोष्ठियों का संगठन और आयोजन;
- (ङ) दोनों देशों में पर्यावरण समस्याओं पर आयोजित अंतर्राष्ट्रीय सम्मेलनों, संगोष्ठियों और प्रशिक्षण पाठ्यक्रमों में पक्षकारों के विशेषज्ञों की भागीदारी;
- (च) पक्षकारों की परस्पर सहमति से किसी अन्य रूप में सहयोग;

अनुच्छेद IV :

1. इस करार के उद्देश्यों को प्राप्त करने में कार्यरत पक्षकार दोनों देशों के बीच और दोनों देशों के सरकारी व गैर-सरकारी संस्थानों और संगठनों के बीच प्रत्यक्ष संपर्क और सहयोग की स्थापना और विकास को बढ़ावा देंगे और सुगम बनाएंगे ।
2. पक्षकार, दोनों देशों के सरकारी अभिकरणों, शैक्षिक संस्थानों और सहयोग में अभिरुचि रखने वाले दोनों देशों के गैर-सरकारी आर्थिक उद्यमों के बीच संपर्कों को प्रोत्साहित करेंगे जिसमें सविदाओं और कार्यकारी करारों पर हस्ताक्षर करना शामिल होगा ।

अनुच्छेद V

1. वैज्ञानिक और तकनीकी जानकारी, जो बौद्धिक सम्पदा अधिकारों द्वारा सुरक्षित न की गई हो, जो मौजूदा करार के अन्तर्गत सहयोग के फलस्वरूप एकत्र की जा सकती हो, जिसमें ऐसी जानकारी शामिल न हो जो राष्ट्रीय सुरक्षा अथवा वाणिज्यिक और औद्योगिक दृष्टिकोण को ध्यान में रखते हुए नहीं दी जा सकती

हो, उसे अन्तर्राष्ट्रीय सर्कलों को अन्यथा दोनों पक्षकारों द्वारा सहमत होने पर और सहयोगी संस्थाओं और संगठनों की सामान्य प्रक्रियाओं के अनुरूप ही सामान्य चैनलों के माध्यम से प्रदान कराया जाए। इस जानकारी को तृतीय पक्षकारों के बीच विनिमय करने और इसे प्रदान करने हेतु दोनों पक्षकार, मौजूदा विधिक प्रावधानों, तृतीय पक्षकारों के अधिकार और अन्तर्राष्ट्रीय दायित्वों को ध्यान में रखेंगे।

2. सहयोग की वित्तीय शर्तें और संयुक्त परियोजनाओं से प्राप्तियां प्रत्येक अलग मामले में पक्षकारों द्वारा विचार किए जाने की शर्त के अधीन होगा ।

अनुच्छेद VI

1. इस करार के समन्वय और क्रियान्वयन के लिए पर्यावरणीय संरक्षण के क्षेत्र में सहयोग पर भारत-इज़राइल कार्यकारी ग्रुप का गठन किया जाएगा (जिसे इसमें इसके पश्चात् "कार्यकारी ग्रुप" कहा जाएगा)।
2. कार्यकारी ग्रुप, पक्षकारों द्वारा यथासहमत होने के उपरान्त समय-समय पर बारी-बारी इज़राइल और भारत में बैठकें करेगा, ठोस गतिविधियों और सहयोग के कार्यक्रमों की जांच करेगा, इन कार्यक्रमों के कार्यान्वयन के लिए उत्तरदायी सहयोगी संगठनों के साथ समन्वय करेगा और पक्षकारों को स्वीकार्य पद्धति के माध्यम से सिफारिशें करेगा । कार्यकारी ग्रुप की संरचना, बैठकों का स्थान और अपनाई जाने वाली पद्धति "पक्षकारों" की परस्पर सहमति द्वारा निर्धारित की जाएगी ।

3. इज़राइल में इज़राइल सरकार का पर्यावरण मंत्रालय और भारत में भारत गणराज्य का पर्यावरण एवं वन मंत्रालय मौजूदा करार के अंतर्गत समन्वय और सहयोग के लिए उत्तरदायी नोडल अभिकरण होंगे ।
4. सहयोग कार्यक्रमों के अनुसार कार्य योजना के आधार पर व्यावहारिक कार्य तीन वर्षों की अवधि के लिए तैयार किए जाएंगे ।

अनुच्छेद VII

मौजूदा करार पक्षकारों के अधिकारों और बाध्यताओं पर अन्य द्विपक्षीय अथवा बहुपक्षीय संधियों और करारों के तहत प्रतिकूल प्रभाव नहीं डालेंगे, जिनके वे पक्षकार हैं।

अनुच्छेद VIII

इस करार के तहत विशेषज्ञों और अन्य विशेषज्ञों की प्रतिनियुक्ति के मामले में भेजने वाला पक्षकार अन्तर्राष्ट्रीय यात्रा के लिए खर्चों का वहन करेगा; प्राप्तकर्ता पक्षकार आन्तरिक यात्रा सहित स्थानीय सत्कार की सुविधा प्रदान करेगा ।

अनुच्छेद IX

इस करार की व्याख्या अथवा अनुप्रयोग से उत्पन्न विवाद जिन्हें सहयोग के समन्वय और संगठन के लिए उत्तरदायी अभिकरणों के बीच सर्वसम्मति से सुलझाया नहीं जा सकता, उन्हें पक्षकारों के बीच बातचीत से सुलझाया जाएगा ।

अनुच्छेद X

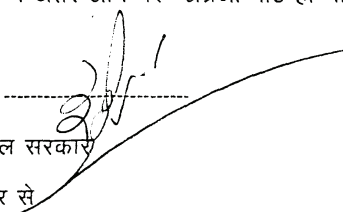
इस समझौते को प्रवृत्त करने के लिए प्रत्येक संविदाकार पक्षकार दल द्वारा कानूनी कार्रवाई पूरी करने के बाद दूसरे पक्षकार को अधिसूचित किया जाएगा। प्रवृत्त तिथि, अंतिम अधिसूचना को अधिसूचित करने की तिथि होगी।

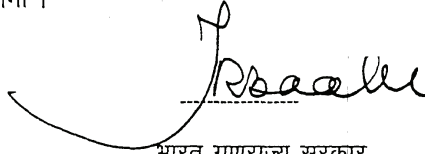
अनुच्छेद XI

1. वर्तमान करार तब तक निरंतर लागू रहेगा जब तक कि दोनों में से कोई एक पक्षकार इसे समाप्त करने के अपने इरादे की लिखित सूचना राजनयिक माध्यम से दूसरे पक्षकार को नहीं दे देता।
2. वर्तमान करार के आधार पर किए गए करारों और संविदाओं के अन्तर्गत उन कार्यकलापों को पूरा करने की प्रक्रिया प्रभावित नहीं होगी जिन्हें करार की समाप्ति की तारीख तक पूरा नहीं किया जा सका।

अपनी अपनी सरकारों द्वारा विधिवत् प्राधिकृत निम्नलिखित प्रतिनिधियों ने जिनके साक्ष्य में इस करार पर हस्ताक्षर करके अपनी मोहर लगाई है।

हिन्दी, हिब्रू और अंग्रेजी भाषा में दो-दो मूल प्रतियों पर नई दिल्ली में 9 सितम्बर, 2003 को हस्ताक्षर किए गए, सभी पाठ समान रूप से प्रामाणिक हैं। किसी भी प्रकार की व्याख्या में अंतर आने पर अंग्रेजी पाठ ही मान्य होगा।

इज़राइल सरकार
की ओर से

भारत गणराज्य सरकार
की ओर से

[TRANSLATION — TRADUCTION]

ACCORD ENTRE LE GOUVERNEMENT DE L'ÉTAT D'ISRAËL ET LE GOUVERNEMENT DE LA RÉPUBLIQUE DE L'INDE SUR LA COOPÉRATION DANS LE DOMAINE DE LA PROTECTION DE L'ENVIRONNEMENT

Le Gouvernement de l'État d'Israël et le Gouvernement de la République de l'Inde (ci-après dénommés "les Parties");

Exprimant la profonde préoccupation des deux pays en ce qui concerne l'environnement mondial;

Reconnaissant que le développement durable en Inde et en Israël exige des mesures efficaces de protection et d'amélioration de l'environnement;

Considérant les documents adoptés durant la Conférence des Nations Unies sur l'environnement et le développement, tenue à Rio de Janeiro en juin 1992 ainsi que le Sommet mondial pour le développement durable tenu à Johannesburg en 2002 et

Désireux de favoriser l'établissement et le développement d'une coopération plus étroite et à long terme entre les deux pays dans le domaine de la protection et de l'amélioration de l'environnement;

Sont convenus de ce qui suit :

Article premier

Les Parties coopéreront en matière de protection de l'environnement sur la base de l'égalité et de l'avantage mutuel.

Article II

1. Les Parties étendront d'un commun accord leur coopération qui portera, entre autres, sur les domaines prioritaires ci-après:

- a. Boisement des zones arides;
- b. Lutte contre la désertification;
- c. Problèmes de pollution propres aux deux pays, leur identification et l'évaluation de technologies de contrôle pertinentes;
- d. Conservation des ressources en eau;
- e. Recyclage des eaux usées - gestion et réutilisation des effluents traités;
- f. Préservation de la faune et maintien de la diversité des espèces;
- g. Technologies de lutte contre la pollution à faible coût et sans risques pour l'environnement;
- h. Collaboration entre les institutions d'enseignement et de recherche;
- i. Prise de conscience de l'environnement;

- j. Évaluation des effets sur l'environnement;
- k. Méthodes de suivi et de surveillance de l'environnement, y compris l'utilisation de systèmes d'informatique;
- 1. Problèmes écologiques en relation avec d'autres domaines d'intervention et relation entre environnement et développement;
- m. Échange de renseignements et de données sur la recherche et le développement;
- n. Encouragement de la coopération internationale dans le domaine de l'environnement et coopération en ce qui concerne les questions environnementales internationales.
- 2. Les Parties exécuteront les activités de coopération susmentionnées, dans le cadre des lois et règlements nationaux et internationaux reconnus dans le domaine de la prévention de la pollution, de l'amélioration de l'environnement et de la gestion des ressources nationales.

Article III

La coopération entre les Parties prendra les formes ci-après:

- a. Préparation et mise en oeuvre de programmes et de projets scientifiques et techniques conjoints;
- b. Échange de renseignements et de documents scientifiques et techniques ainsi que des résultats de recherches et informations sur l'état de l'environnement;
- c. Échange d'expériences dans le domaine de la gestion de l'environnement;
- d. Organisation et conduite de réunions et de colloques bilatéraux;
- e. Participation d'experts des deux Parties à des conférences, colloques et cours de formation internationaux portant sur les problèmes de l'environnement et organisés dans les deux pays;
- f. Toute autre forme de coopération convenue d'un commun accord par les Parties.

Article IV

- 1. Les Parties, sur la base des objectifs du présent Accord, encourageront et faciliteront l'établissement et le développement de contacts et de coopération directs entre eux et entre les institutions et organisations publiques et privées des deux pays.
- 2. Les Parties encourageront les contacts entre les organismes publics, les institutions d'enseignement et les entreprises économiques privées des deux pays intéressés à la coopération, y compris la signature de contrats et d'accords de travail.

Article V

- 1. Les renseignements scientifiques et techniques non protégés par les droits de propriété intellectuelle et pouvant être réunis à la suite des activités de coopération en vertu du présent Accord, à l'exclusion des informations ne pouvant pas être divulguées en raison de la sécurité nationale ou de considérations commerciales et industrielles, pourront être com-

muniqués à la communauté scientifique internationale à moins que les Parties n'en conviennent autrement, par les voies habituelles et conformément aux procédures normales des institutions et organismes participants. Dans les échanges avec les tierces parties et la divulgation à ces dernières, les deux Parties tiendront compte des dispositions légales en vigueur, des droits des tierces parties et des obligations internationales.

2. Les conditions financières de la coopération et de la mise en oeuvre de projets réalisés en commun seront soumises à la considération des Parties pour chaque cas.

Article VI

1. En vue de coordonner et de mettre en oeuvre les dispositions du présent Accord, un Groupe de travail Indo-Israëli sur la coopération dans le domaine de la protection de l'environnement sera établi (ci-après appelé "le Groupe de travail").

2. Le Groupe de travail se réunira à des intervalles convenus par les Parties en alternance en Israël et en Inde, et aura pour tâche d'examiner les activités et programmes concrets de coopération, de coordonner ces derniers avec les organismes participants chargés de les mettre en oeuvre et présentera des recommandations aux Parties, dans le cadre d'une procédure convenue. La composition, le lieu et la procédure des réunions du Groupe de travail seront déterminés par consentement mutuel des Parties.

3. En Inde, le Ministère de l'environnement et des forêts de la République de l'Inde, et en Israël le Ministère de l'environnement de l'État d'Israël, seront les organismes centraux chargés de la coordination et de l'organisation de la coopération en vertu du présent Accord.

4. Les travaux pratiques seront menés sur la base d'un plan d'action qui sera formulé pour une période de trois ans conformément aux programmes de coopération.

Article VII

Le présent Accord n'affecte en aucun cas les droits et obligations des Parties existants au titre d'autres traités et accords bilatéraux ou multilatéraux auxquels elles adhèrent.

Article VIII

Dans le cas d'envoi d'experts et autres spécialistes en vertu du présent Accord, la Partie d'envoi assumera le coût des transports internationaux et la Partie d'accueil prendra à sa charge l'hospitalité, y compris les déplacements sur son territoire.

Article IX

Les différends découlant de l'interprétation ou de la mise en oeuvre du présent Accord et qui ne peuvent pas être résolus entre les organismes chargés de la coordination et de l'organisation de la coopération seront résolus au moyen de consultations entre les Parties.

Article X

Chaque Partie contractante notifiera à l'autre l'accomplissement de ses procédures législatives pour l'entrée en vigueur de l'Accord. La date d'entrée en vigueur sera la date de la dernière notification.

Article XI

1. Le présent Accord restera en vigueur à moins que l'une ou l'autre des Parties ne notifie à l'autre par écrit et par la voie diplomatique son intention de le dénoncer.

2. La dénonciation du présent Accord n'a aucun effet sur l'achèvement des activités dans le cadre d'accords et de contrats conclus sur la base du présent Accord et qui n'auraient pas été achevées à la date de sa dénonciation.

En foi de quoi les représentants ci-après, dûment autorisés par leurs Gouvernements respectifs ont signé le présent Accord et ont apposé leur sceau.

Fait à New Delhi le 9 septembre 2003 qui correspond au 12 Elul 5763, en deux exemplaires originaux dans les langues hindi, hébreu et anglaise, tous les textes faisant également foi. En cas de divergence d'interprétation, le texte anglais prévaudra.

Au nom du Gouvernement de l'État d'Israël :

YOSEF LAPID

Au nom du Gouvernement de la République de l'Inde :

SHRI T.R. BAALU